

Траханов І. П.
аспірант

Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна»

Trakhanov I. P.
Postgraduate Student

Open International of Human development «Ukraine»

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

PROBLEMS OF INVESTMENT PROVISION OF AGRIBUSINESS COMPANIES AND PROSPECTS FOR THEIR FURTHER DEVELOPMENT

Анотація. У статті розглянуто сутність та особливості інвестиційного процесу, визначено його складники та завдання. Здійснено аналіз капітальних та іноземних інвестицій в економіку та АПК України. Виявлено та розкрито основні проблеми інвестиційного забезпечення підприємств АПК України та означено перспективи його розвитку.

Ключові слова: інвестиції, розвиток АПК, фінансування АПК, проблеми розвитку АПК, фінансові ресурси, активізація інвестиційної діяльності

Постановка проблеми. У 2015 р. в рейтингу інвестиційної привабливості світових економік Україна посіла 89-е місце. Цей показник – один із найкращих приростів за рік, тоді як роком раніше наша країна посідала лише 109-е місце, таким чином, за рік в даному рейтингу вона успішно пододала 20 позицій [1, с. 7, 10]. Вступ України до СОТ та євроінтеграційні процеси мають стати каталізаторами подальшого поживлення національної економіки в цілому та агропромислового комплексу як її невід'ємної та найскладнішої частини з найбільшим потенціалом до зростання. Розвиненість АПК дає поштовх подальшому розвитку всієї країни та є своєрідним локомотивом для зростання її економіки в цілому. Сьогоднішній стан нашої економіки характеризується уповільненням темпів росту важкої промисловості, недорозвиненістю високих технологій, процесом очищенням банківської сфери, надто повільним розвитком малого та середнього бізнесу. «Агропромисловий комплекс України є складовою частиною національного господарства та виступає єдиною цілісною виробничо-економічною системою, що об'єднує низку сільськогосподарських, промислових, науково-виробничих і навчальних галузей, спрямованих на одержання, транспортування, зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції» [2, с. 407]. Прискорення оновлення матеріально-технічної бази, модернізація та інтенсифікація виробництва в господарствах, використання новітніх технологій, розширення відтворення виробничого процесу, розвиток людського капіталу, нарощування темпів та обсягів інвестицій і підвищення ефективності їх використання в аграрному виробництві є необхідними умовами подальшого розвитку сільського господарства України.

Інвестиції являють собою процес нагромадження капіталу, виступаючи тим самим найважливішим джерелом економічного розвитку держави, засобом забезпечення прогресивних структурних зрушень в економіці, поліпшення якості діяльності на макро- та мікрорівні [3, с. 38–39].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Г. Александер, В. Беренс, Дж. Бэйлі, Л. Дж. Гітман, М. Д. Джонк, Дж. Кейнс, Т. Ман, М. Портер, Д. Рікардо, П. Самуельсон, А. Сміт, І. Фішер, У. Шарп, Й. Шумпетер та ін. здійснили фундаментальний науковий аналіз процесу

управління інвестиційною діяльністю в умовах ринкової економіки. Проблеми інвестування в АПК України досліджені вітчизняними науковцями, серед яких: І. Бланк, Л. Бровко, С. Буткевич, М. Дем'яненко, М. Кисіль, І. Лукінов, А. Музиченко, А. Пересада, В. Просяник, С. Реверчук, П. Саблук, І. Сталев, В. Федоренко, А. Чупіс, О. Шеремета, О. Шпичак, В. Юрчишин та ін. І. Вініченко у своїх працях зазначає, що необхідно умовою розвитку будь-якої галузі є цілеспрямована інвестиційна діяльність [4, с. 17–21]. Варто зазначити, що в роботах учених не досягнуто уніфікованого тлумачення поняття «інвестиційна діяльність». До прикладу, А. Череп та Г. Рурка розглядають інвестиційну діяльність як важливу складову частину міжнародного руху капіталу, яка здатна забезпечити міграцію капіталу з однієї країни в іншу, а також прискорювати її в одних сферах світового господарства та уповільнювати в інших [5, с. 48–52.]. У Шарпом процес «інвестування» визначається як «розлучення з грошима сьогодні, щоб отримати більшу їх суму в майбутньому» [6, с. 1]. У багатьох роботах учені констатують факт погіршення інвестиційної привабливості господарств АПК України, тому вивчення поточних проблем і можливостей залучення інвестицій не втрачає актуальності. Також в економічній літературі немає однозначного трактування та узагальнення поняття «інвестиції» та «капітальні інвестиції», недостатньо висвітлено тему інвестиційних процесів у галузі сільського господарства України, не здійснено вичерпний ґрунтовний аналіз можливостей підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. Саме із цих причин проблема поживлення інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств України залишається актуальною та вимагає подальшого глибокого дослідження.

Мета статті полягає у науковому узагальненні накопиченого досвіду, здійсненні аналізу наявних проблем, з'ясуванні причини недостатнього інвестування підприємств агропромислового комплексу України, знаходженні шляхів підвищення ефективності інвестиційної діяльності агросектору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед основних викликів, які сьогодні стоять перед сектором

АПК України, можна назвати недостатні темпи техніко-технологічного оновлення агропромислового виробництва, ріст рівня зношеності техніки та використання застарілих технологій через постійне здорожчання збільшення долі невідновлюваних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва вітчизняної сільськогосподарської продукції, високу залежність виробництва від природно-кліматичних умов, обмежений доступ до фінансових ресурсів, яскраво виражену сезонність виробництва. Красномовним свідченням катастрофічної ситуації із забезпеченістю селян технічними ресурсами та використання застарілих технологій та причиною низької ефективності виробництва є факт використання 29,2% сільськогосподарських домогосподарств коней для обробки землі. Лише 17% сільськогосподарських домогосподарств мають хоча б якусь сільськогосподарську техніку, із них у третини є трактори, у 4,6% – автомобільний транспорт і у 2,3% – комбайни. У 2015 р. частка домогосподарств у валовій продукції сільського господарства становила 45% [7].

Але є й позитивні моменти: за перше півріччя 2016 р. імпорт в Україну тракторів та ґрунтообробних машин становив 233 млн. дол. США та 123 млн. дол. США відповідно. Ці обсяги перевищили аналогічні показники 2015 р., який, до речі, показав найгірші результати останніх років – в 2,7 та 2 рази відповідно. Зростання імпорту сільськогосподарської техніки та обладнання свідчить про поступову активізацію даного ринку після падіння, яке продовжувалося останні два роки через економічну нестабільність у країні.

За таких умов та з метою розвитку агропромислового виробництва вимагає щорічного залучення фінансових інвестицій у розмірі понад 100 млрд. грн. У структурі кредитного портфелю банків 75% припадає на коротко- та середньострокові кредити, а довгострокове кредитування до 10–15 років взагалі не надається через відсутність спеціалізованої фінансово-кредитної інфраструктури, орієнтованої на обслуговування сільськогосподарського виробництва. Максимальний термін банківського кредитування на інвестиційні цілі – п'ять (індивідуально – до семи) років, але й ці пропозиції обмежені можливістю банків та вартістю таких фінансових ресурсів.

Сьогодні агропромисловий комплекс генерує близько 9–13% валової доданої вартості країни (показник характеризує різницю між випуском в основних цінах та проміжним споживанням й містить у собі первинні доходи, що створюються учасниками виробництва і розподіляються між ними), є одним з бюджетоутворюючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки коливається в межах 18–19%, а у товарній структурі експорту – понад чверть, забезпечуючи перше місце на світовому ринку олії соняшникової, друге місце – за експортом зернових (без рису). За період з 2007 по 2014 р. виробництво сільськогосподарської продукції зросло на 47%, хоча й уперше з 2012 р. агросектор у 2015 р. показав зниження обсягів валового виробництва.

За даними Держстату, аграрне ВВП минулого року становило 239,4 млрд. грн., що менше, ніж у 2014 р. на 5%, або 12,1 млрд. грн. Скорочення у рослинництві становило 5%, у тваринництві – 4%. Падіння обсягів виробництва у рослинництві відбулось через зменшення врожаю зерна та падіння світових цін на зернові та олійні. Для тваринників критичним стало зменшення споживання на внутрішньому ринку через девальвацію та низькі обсяги експорту після втрати основних зовнішніх ринків збуту.

З огляду на проблемний стан та великий нерозкритий потенціал, ситуація в АПК потребує якісних перетворень,

які забезпечать підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринках та, як результат, й продовольчу та частково економічну, екологічну та енергетичну безпеку, розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створить соціально-економічні умови сільського розвитку [8].

Сьогодні активізація процесу інвестування вбачається одним із найважливіших шляхів виходу з економічної кризи, здійснення необхідних структурних зрушень у народному господарстві, пришвидшення темпів технічного прогресу, покращання якісних показників господарської діяльності.

В Україні сільське господарство історично давало поштовх для розвитку секторів економіки, які доводять кінцевий продукт до споживачів сільськогосподарського та харчопромислового машинобудування, виробництва мінеральних добрив, комбікормів, системи матеріально-технічного обслуговування сільського господарства, меліорації, сільського будівництва, харчової промисловості, холодильного, складського, спеціалізованого транспортного господарства, підприємств та організацій торгівлі, громадського харчування тощо, відповідних галузей науки та підготовки кадрів.

З іншого боку, в Україні склалася експортно-сировинна модель господарювання, що отримує прибутки здебільшого з експорту сировини та використання дешевої робочої сили, як наслідок, приділяється недостатня увага до розвитку науки та інновацій, відсутність тісних зв'язків наукової сфери з промисловістю, переважання застарілих ресурсо- та енергоємних технологій виробництва. За умови подальшого слідування такій системі в Україні ще довго не з'являтиметься увага приватного капіталу до нової моделі розвитку з інвестиціями в інноваційну діяльність, реалізацією масштабної нової індустріалізації економіки. Україна, запроваджуючи таку економічну політику, йде прокладеним шляхом інших країн, що розвиваються, на протигагу від розвинених країн світу, що свідомо використовували стратегію, націлену на кардинальну зміну пріоритетів, а саме – відмовитися від сировинної орієнтації заради переробної промисловості та проходження через період, коли емуляція – бажання та прагнення зрівнятися або перевершити – була їхнім головним пріоритетом [9].

Для зміни моделі аграрного виробництва на виготовлення продукції з вищою доданою вартістю, його переозброєння, стабільної господарської діяльності та покращання якості продукції потрібні інвестиції. Надходження інвестицій у сільське господарство залежить від інвестиційного середовища, на формування якого впливають такі фактори, як відповідність рівня розвитку галузей в агропромисловому комплексі наявність власних ресурсів, державні пільги для інвесторів, страхування ризиків; технічний рівень організації виробництва та ін. Для ефективного розвитку сільського господарства в Україні необхідне формування як активно функціонуючого фінансового ринку, так і інтегрованої системи взаємозв'язків із міжнародними фінансовими потоками, підвищення рівня інвестиційної забезпеченості сільськогосподарських підприємств. Структура та обсяги інвестиційної діяльності на рівні кожного господарюючого суб'єкта є головними факторами, що зумовлюють інвестиційний розвиток країни [10, с. 54–57].

Менш ризикованими є інвестиційні вкладення в інтегроване сільське господарство, що містить, окрім сільськогосподарського виробництва, переробку і торгівлю кінцевим продуктом, оскільки за наявності тісних

взаємозв'язків в єдиному технологічному ланцюгу досягається найвища ефективність агропромислового виробництва.

Таким чином, для активізації інвестиційної діяльності особливе значення має розвиток інтеграційних процесів у сфері агропромислового виробництва. Створення аграрно-промислових підприємств, характерною особливістю яких є замкнуте коло виробничого процесу, що органічно поєднує виробництво, переробку, зберігання і реалізацію готового продукту, значно прискорює вкладення капіталу для примноження прибутку, отримання вищих показників господарської діяльності та досягнення соціально-економічного ефекту в аграрній сфері. Та на практиці підприємства АПК України рухаються по колу: високий ступінь морального і фізичного зносу основних фондів зумовлює суттєві витрати на їх утримання та ремонт, що, своєю чергою, негативно впливає на рівень прибутку і, як наслідок, на можливості фінансування інвестиційних проектів за рахунок отриманих прибутків.

Потреби в інвестиціях у сільське господарство України є вкрай необхідними, а тому важливо забезпечити мобілізацію всіх можливих інвестиційних ресурсів. Серед методів фінансування інвестицій вирізняють:

1. Самофінансування за рахунок власних коштів, створених на базі таких джерел, як амортизаційні відрахування та отриманий прибуток. Це основне джерело капітальних вкладень у світі.

2. Акціонування – залучення інвестиційних ресурсів за допомогою випуску цінних паперів, зокрема акцій.

3. Кредитування – одержання позик від фінансових інституцій за рахунок випуску облігаційних позик або за рахунок фінансового лізингу.

4. Пайове фінансування – здійснюється приватними інвесторами.

5. Пряме іноземне інвестування [11, с. 68–71].

Існують три основні способи акумулювання підприємством інвестиційних ресурсів: внутрішнє фінансування, зовнішнє фінансування (випуск цінних паперів, банківські кредити, позики під боргові зобов'язання, облігаційні позики), лізинг.

Одна з класифікацій джерел фінансування інвестицій: внутрішні джерела, за рахунок акціонування, кредитні, змішані [12, с. 380–386]. Спірною думкою у цих двох класифікаціях є виділення як джерел фінансування інвестицій лізингу та емісії акцій та облігацій, оскільки вони являють собою методи фінансування.

Надходження саме прямих та портфельних іноземних інвестицій є найбільш вагомим джерелом отримання фінансування. Вони в межах держави не збільшують зовнішній борг, а навпаки, продукують кошти для його планомірного погашення.

Починаючи з 2010 р. обсяг прямих іноземних інвестицій в аграрний сектор варіювався в межах від 6,0% від загального розміру інвестицій до 7,3% (3 323,7 млн. дол. США в 2014 р.), причому падіння в 2014 р. порівняно з попереднім роком становило 245,2 млн. дол. США. Ця динаміка повторює загальноукраїнську тенденцію – надходження інвестицій в усі галузі економіки в 2016 р. стабілізувалося після падіння протягом 2014–2015 рр., але рівня 2013 р. не досягло (76% та 73% від відповідних показників усієї економіки та сільського господарства). Нарощування інвестицій припинилося наприкінці 2013 р. Причина – політично-економічна нестабільність у країні, що була викликана початком революції Гідності, окупацією РФ Кримського півострова, збройним конфліктом на сході України [7].

Структура інвестицій в основний капітал сільського господарства загалом по Україні та регіонах значно відрізняється, що зумовлене відмінностями їх інвестиційної привабливості. З огляду на таку невтішну динаміку, постає питання про необхідність термінового пошуку тих заходів, що зможуть реанімувати інвестиційну привабливість сільського господарства.

Капітальні інвестиції визначають розвиток матеріально-технічної бази підприємства та є необхідними для збільшення виробничих потужностей, прискорення темпів науково-технічного прогресу, слугують фактором посилення незалежності господарюючих суб'єктів в умовах ринку. Капітальні інвестиції виступають головним фактором створення основних фондів, реконструкції та розширення підприємств, здійснюють регулювання пропорцій та темпів розвитку основних фондів.

Капітальні вкладення – головне джерело створення та оновлення основних засобів, отже, підвищення технічного рівня підприємства та якості продукції, що випускається.

Аналіз динаміки капітальних інвестицій у сільське господарство України в 2010–2015 рр. (табл. 2) свідчить про поступове зростання капітальних інвестицій у цю галузь протягом 2010–2012 рр., незначне падіння в 2013 р. та приріст на 11359 млн. грн. у 2015 р. Протягом 2015 р. питома вага інвестицій в сільське господарство України

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції в економіці України за видами економічної діяльності, млн. дол. США

	Обсяг на 1 січня					на 31 грудня 2015
	2010	2011	2012	2013	2014	
Усього	39 175,7	43 836,8	48 991,4	53 679,3	57 056,4	43 371,4
Сільське, лісове та рибне господарство та виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2 579,1	2 696,4	2 919,5	3 758,4	4 004,9	3 323,4
Доля в загальних інвестиціях, %	6,58%	6,15%	5,96%	7,00%	7,02%	7,27%

Джерело: <https://ukrstat.org/uk>

Таблиця 2

Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2010–2015 роки, млн. грн.*

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	11062,6	16466	18883,7	18587,4	18795,7	30154,7
Доля в загальних інвестиціях, %	6,13%	6,82%	6,91%	7,44%	8,57%	11,04%

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополь за 2014–2015 рр., а також без частини зони проведення антитерористичної операції.

Джерело: <https://ukrstat.org/uk>

(в загальній сумі залучених інвестицій) зросла з 8,75% до 11,04% порівняно з попереднім роком.

Слід зазначити, що серед інших факторів активізації інвестиційного процесу сприяє й поступове зниження рівня тінізації в АПК. Так, за підсумками 2015 р., за розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, рівень господарської діяльності поза державним обліком у сільському господарстві становив 8%, тоді як показник 2014 р. – 14%. Даний показник – найменший серед усіх галузей української економіки. До прикладу, рівень тінізації в добувній промисловості становив 56%, у переробній – 46%, у галузі транспортного та складського господарства – 46%. Зниження тінізації агросектору минулого року відбулось і завдяки ліквідації та реорганізації більшості контролюючих АПК органів та започаткування спрощеної системи оподаткування для сільськогосподарських підприємств. Водночас після збільшення податкового навантаження на галузь із початку 2016 р. тенденція до зниження тінізації сільського господарства може змінитись. Щодо дерегуляції Україна також робить певні кроки, що в майбутньому мають сприяти притоку інвестицій в АПК. Так 8 грудня 2015 р. ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі» [13]. Основна мета Закону – скорочення адміністративних витрат для суб'єктів господарювання в АПК і зниження ризиків корупції в державних органах. Законом скасовується та/або обмежується дія 22-х дозвільних процедур та вимог щодо здійснення господарської діяльності, а також обмежуються повноваження окремих державних органів щодо здійснення функцій державного контролю. Таким чином, кожна п'ята дозвільна процедура в АПК, що є зайвою і не відповідає міжнародним зобов'язанням України, скасовується. Так, наприклад, протягом 2014 р. за старими процедурами було видано більше 5 млн. зайвих документів.

Іншим позитивним моментом слід назвати найменшу втрату офіційних робочих місць (3,8 млн. станом на 2015 р.) галуззю АПК України порівняно з іншими кри-

тично важливими по кількості працевлаштованих галузей економіки. Отже, спад у сільському господарстві становив 6% від загального, тоді як промисловість утратила 23%, торгівля та послуги – 35%, транспорт та зв'язок – 10%. Агропромислове виробництво України в часи політичної, військової та економічної кризи здатне працевлаштовувати громадян, розвиваючись та демонструючи прийнятний рівень конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Та головний крок, що мав би стати імпульсом до якісного прогнозування діяльності, сприйнявся б позитивно потенційними інвесторами з-за кордону та послугував би стрімкій активізації притоку інвестицій в Україну та її АПК, ще не зроблено: після піврічного очікування до Верховної Ради України так і не було внесено проект Закону України про обіг земель сільськогосподарського призначення.

Висновки. Отже, по-перше, інвестиції є основою розвитку підприємств, галузей та економіки країни. По-друге, стан інвестиційної діяльності в АПК України є недостатньо розвинутим, хоча й надаючи поодинокі позитивні сигнали, поки ще перебуває на досить низькому рівні. Через низку як економічних, так і геополітичних причин інвестиційний клімат України поки що не сприяє пошуків інвесторів. По-третє, з метою транслювання Україною позитивних сигналів для потенційних інвесторів необхідно: стабілізувати економічний та політичний стан у державі, вдосконалювати законодавство; сприяти підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва для акумуляції власних фінансових накопичень з їх наступною трансформацією в інвестиції; розглянути необхідність створення державного спеціалізованого банку для стимуляції державою кредитного ринку. По-четверте, фінансові інвестиції слугуватимуть джерелом ресурсів економічного зростання АПК. Комплексне розв'язання цих та інших питань сприятиме більш раціональному використанню залучених коштів, контролю над їх рухом і своєчасному поверненню.

Список використаних джерел:

1. The International Business Compass 2015: Update and Subject Focus Labor Market Performance. Publ. Prof. Dr. Henning Vöpel and Dr. André Wolf. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bdo-ibc.com/fileadmin/dokumente/BDO-IBC-Summary-2015_ENG.pdf.
2. Регіональна економіка : підручник / За ред. Є.П. Качана. – Тернопіль : ТНЕУ, 2008. – 800 с.
3. Вінніченко І.І. Амортизаційна політика в інвестиційній діяльності підприємств / І.І. Вінніченко // Финансовые рынки и ценные бумаги. – 2007. – № 15.
4. Череп А.В. Інвестиційна діяльність в Україні: стан та шляхи її активізації / А.В. Череп, Г.І Рурка // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2011 р. – № 3.
5. Инвестиции / У. Шарп, Г. Александер, Дж. Бэйли ; пер. с англ. – М. : ИНФРА-М, 2001. – Т. XII. – 1028 с.
6. Публікація документів Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukrstat.org/uk> та <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>.
8. Підоричева І., Землянкін А. Бачення України: від сировинного експорту до усвідомленої нової індустріалізації / І. Підоричева, А. Землянкін // «Зеркало недели. Украина» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/promyshliennost/bachennya-ukrayini-vid-sirovinnogo-eksportu-do-usvidomlenoyi-novoyi-industrializaciyi-.html>.
9. Вітков М.С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України / М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2010. – № 3.
10. Плаксієнко В.Я. Інвестиції в аграрне виробництво в сучасних умовах розвитку економіки України / В.Я. Плаксієнко, О.Г. Блажевич // Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції. – 2008. – № 1.
11. Бланк И.А. Финансовый менеджмент : [учебный курс] / И.А. Бланк ; 2-е изд., перераб. и доп. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2005. – 656 с.
12. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо дерегуляції в агропромисловому комплексі : Закон України від 8 грудня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/867-19>.

Аннотация. В статье рассмотрены суть и особенности инвестиционного процесса, определены его составляющие и задания. Произведен анализ капитальных и иностранных инвестиций в экономику и АПК Украины. Выявлены и раскрыты основные проблемы инвестиционного обеспечения предприятий АПК Украины и обозначены перспективы его развития.

Ключевые слова: инвестиции, развитие АПК, финансирование АПК, проблемы развития АПК, финансовые ресурсы, активизация инвестиционной деятельности.

Summary. The article highlights the nature and special features of investment process, identifies its constituents and tasks. The analysis of capital and foreign investments into the economy and agro-industrial complex of Ukraine is undertaken. The main problems of investment provision of agribusiness companies of Ukraine are found out and cleared up along with specifying the prospects for their further development.

Key words: investments, agribusiness development, agribusiness financing, problems of agribusiness development, financial resources, activization of investment activities.

УДК 332.132

Франів І. А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національного університету «Львівська політехніка»*

Franiv I. A.

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of Enterprise Economic and Investments
Lviv Polytechnic National University*

ПРОДУКТИВНІ СИЛИ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ ТА ЧИННИКИ ЇХ РОЗМІЩЕННЯ

PRODUCTIVE FORCES WESTERN REGION OF UKRAINE AND FACTORS OF PLACEMENT

Анотация. У статті проаналізовано техніко-економічний потенціал Західного регіону України. Обґрунтовано принципи розміщення продуктивних сил. Представлено методологію визначення оптимальної кількості чинників розміщення продуктивних сил Західного регіону України. Визначено специфіку продуктивних сил Західного регіону України.

Ключові слова: розміщення продуктивних сил, регіональна економіка, чинники розміщення підприємств, просторова економіка, Західний регіон України, техніко-економічний потенціал.

Постановка проблеми. Розміщення продуктивних сил – динамічний процес, тісно пов'язаний із природними, економічними та соціальними умовами економічних районів та всієї країни, а також зумовлений особливостями територіального поділу праці, який склався історично. Основним структурним інструментом продуктивних сил є трудовий потенціал України, соціально-економічні проблеми її населення та рівень його життя. Основи ефективної діяльності господарства певної території або підприємства закладаються ще на етапі проектування просторової їх локалізації. Оптимальне розміщення підприємства щодо сировинних і трудових ресурсів, раціональн збуту продукції означає максимальне зниження витрат на виробництво продукції, що, зрештою, зумовлює економію затрат суспільної праці, низьку собівартість продукції у виробника. Отже, раціональне розміщення продуктивних сил є одним із найважливіших чинників зростання економічної потужності України [1, с. 16–19].

Як галузь економічної науки розміщення продуктивних сил ґрунтується на загально економічних законах.

Завданням її є постановка і вироблення теоретичних засад, необхідних для практичного вирішення завдань раціоналізації просторового розосередження населення і виробництва.

Предметом науки є просторова організація продуктивних сил, вивчення якої здійснюється на різних рівнях: населений пункт, низовий адміністративний район; область чи автономна республіка; економічний район; країна в цілому.

Найзагальнішим законом, що визначає характер розміщення продуктивних сил, є закон економії суспільної праці, згідно з яким найвища продуктивність праці забезпечується завдяки зниженню затрат праці на подолання просторового розриву між окремими елементами виробництва, за рахунок чого можна набагато збільшити обсяг перевезення готової продукції між виробником і споживачем.

Сучасне розміщення продуктивних сил певною мірою є результатом територіального поділу праці, зумовленого економічними, соціальними, природними та національно-